फलितमाह यत्रेति यत्रकुत्राप्यनुमानेईशादृष्टनित्यात्मान्यतमसाधकेसाध्यसिद्धिभावयतःकृतंअलंभावनयालमित्यर्थः उक्तविधयानुमानस्याप्रमाणत्वात् शरीरस्यशरीरात् ॥ २८ ॥ अनुमानस्यप्रामाण्यो पगमेतुततएवदेहादनन्यात्मसिद्धिरित्याह रेतइति यथासमानेपिभूतचतुष्टयसंयोगेवटकणिकायांवटपत्रपुष्पफलमूलत्वगादिरूपरसादयोंतर्हिताः एवंतत्तद्रेतसिसमानेप्युषष्टंभक्तभागेमनोबुद्ध्यहंकारचित्तश रीराकारगुणादयोंतर्हिताःसंतआविर्भवंति यथावाएकस्मादेवधेनूपभुक्तात्तृणोदकात्पयःसर्पिषीपृथक्त्वभावेयथावाबहुद्रव्यकल्काद्घृतिरात्रमधिवासिताम्मदशक्तिरुत्पद्यतएवंरेतसउपलभ्योपलब्धांशौवा भूतसंयोगाद्वाचैतन्यंजन्यते जातिर्जन्माद्यादेः यथावाकाष्ठद्वयसंश्लेषात्तत्प्रकाशकोग्निर्जायतएवंभूतयोगादपितत्प्रकाशकंचैतन्यमुत्पद्यतेइतिजडद्वयादजडोत्पत्तौदृष्टांतांतरंपराभिमतं स्मृतिरिति यथा तर्कमतेजडयोरप्यात्ममनसोर्योगादजडंस्मृत्यादिरूपंज्ञानंजायतेतद्वदत्रापिभविष्यति एवमुत्पन्नंचैतन्यंअयस्कांतमणिर्लोहमिवइंद्रियसंघातंचालयिष्यति कार्यवैचित्र्यमपिपार्थिवांशगतजातिभेदादेवभ विष्यति सूर्यकांतयोगादेवसूर्यरश्मयोऽग्निंसुवतेनपृथ्व्यंतरयोगात्तद्वत्तत् एवंभोक्तृत्वंवन्हेर्जलशोषकत्ववत्संघातस्यैवयुज्यतेइतियुक्तंशरीरादन्योजीवोनास्तीति ॥ २९ ॥ एतद्दूषयति प्रेतीति प्रेतीभूतेदेहे

यत्रयत्रानुमानेस्मिन्कृतंभावयतोपिच ॥ नान्योजीवःशरीरस्यनास्तिकानांमतेस्थितः ॥ २८ ॥ रेतोवटकणीकायांघृतपाकाधिवासनं ॥ जातिःस्मृतिरयस्कांतःसूर्यकांतोंबुभक्षणं ॥ २९ ॥ प्रेतीभूतेत्ययश्चैवदेवताद्युपयाचनं ॥ मृतेकर्मनिवृत्तिश्चप्रमाणमितिनिश्चयः ॥ ३० ॥ नन्वेतेहेतवःसंतियेकेचिन्मूर्तिसंस्थिताः ॥ अमूर्तस्यहिमूर्तेनसामान्यंनोपपद्यते ॥ ३१ ॥

चैतन्यात्ययोदेहातिरिक्तात्माऽस्तित्वेप्रमाणमित्यध्याहृत्ययोज्यं यदिदेहश्चेतनःस्यात्तर्हिमृतेपिदेहेचैतन्यमुपलभ्येतातोनदेहधर्मश्चैतन्यमित्यर्थः प्रेत्यभूतात्ययइतिपाठे मृत्वाभूतनाशः यस्मिन्सतिदेहोननश्य तिअसतिचनश्यतिसदेहादन्यइत्यर्थः तथाशीतज्वरनिवृत्त्यर्थंमंत्रप्रतिपाद्यादेवतालोकायतिकेनप्रार्थ्यतेसाचेद्भूतमयीस्यात्तर्हिघटादिवद्दृश्येत सूक्ष्मशरीरस्यलोकांतरसंचारक्षमस्यास्वीकारात् आदिपदात्भूता वेशोपिग्राह्यः यस्मिन्शरीरेभूतांतरमाविशतितदातद्देहपीडयामुख्योदेहपतिर्नबाध्यते किंतुआविष्टएवतदानींतस्यैवदेहाभिमानात् तदपगमेतुमुख्यएवबाध्यतेऽतोनदेहआत्मादृष्टविरोधादित्यर्थः मृतेकर्मनिवृ त्तिः कृतनाशःचात्उत्पत्तौअकृताभ्यागमश्चदोषइत्यर्थः ॥ ३० ॥ एवंस्वमतेसाधकान्युक्त्वापरोक्तान्हेतूनाभासयति नन्वेतइति मूर्तिसंस्थिताजडमेवाद्यादिकमितिसर्वेपूर्वोक्ताहेतवोजडाज्जडसिद्धावेवपर्यव स्यंतिनत्वजडसिद्धौ हियस्मान्मूर्तादमूर्तस्यज्ञानस्योत्पत्तौपृथिव्यादिचतुष्टयादाकाशोप्युत्पद्येतेत्यर्थः सामान्यंसादृश्यंकार्यस्यकारणेनसहावगतंमृद्घटादौ ननुमूर्तामूर्तयोरत्यंतविलक्षणयोस्तदुपपद्यते यदपि तर्कमतंजडयोरात्ममनसोर्योगादजडंज्ञानमुत्पद्यते तदपिदृश्याद्दृष्टजन्मासंभवात्प्रत्याख्येयमेव ॥ ३१ ॥

Digitized by Google